

УДК 339.5

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-96>

ЕКСПОРТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

EXPORT OF AGRICULTURAL PRODUCTS OF UKRAINE: CURRENT TRENDS

Ляховська Олена Василівна

кандидат економічних наук,

Державна установа "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього
Національної академії наук України"ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4838-5619>**Liakhovska Olena**

State Institution "M.I. Dolishniy Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine"

Стаття присвячена змінам у структурі експорту сільськогосподарської продукції України, які відбулись за останні роки (2021–2024). Проаналізовано темп приросту експорту сільськогосподарських продуктів, визначено експортоорієнтовані напрями виробництва в Україні. Розраховано зміни, які відбулись у структурі товарного експорту сільськогосподарської продукції. Зазначено зростання частки окремих видів сільськогосподарської продукції у товарному експорті України в останні роки. А також, відзначено зростання вагомості експорту сільськогосподарської продукції у економіці України – загальний експорт сільськогосподарської продукції у 2024 році становив близько половини товарного експорту. Визначено зміни у географічній структурі експорту домінуючих позицій сільгосппродукції у 2024 році порівняно з 2021 роком.

Ключові слова: сільськогосподарська продукція, експорт, експортоорієнтованість, структура експорту, географічна структура експорту.

The article is devoted to changes in the structure of agricultural exports of Ukraine that have occurred in recent years (2021–2024). Based on data from the State Statistics Service of Ukraine and the State Customs Service of Ukraine, the dynamics and structure of agricultural exports are analyzed. In particular, the overall growth in the role of agricultural products in the formation of export potential is noted (over the past year, this is more than half of Ukraine's commodity exports). In general, the analysis of dynamics and structure indicates the restoration of the export potential of Ukrainian agriculture after a difficult 2022, when exports of almost all types of products decreased significantly. Positive changes were supported by the flexibility of the management policy of exporters and their rapid adaptation to market conditions. However, not all producers managed to increase the growth rate of exports. We have identified the dominant areas of export production in Ukrainian agriculture. Only seven agricultural products accounted for the largest share – corn; sunflower, safflower or cottonseed oils; wheat; rapeseed or rapeseed; soybeans; meat and edible poultry by-products and barley. It is also noted that such productions as the production of meat and edible poultry by-products, soybeans, rapeseed and rapeseed can be considered promising areas for export in the future. Changes in the geographical structure of exports of dominant agricultural products in 2024 compared to 2021 have been identified. Conclusions have been drawn about positive changes in the geographical structure of exports, which correspond to changes in world trade, are adapted to logistical problems in Ukraine, and also contribute to the further development of international trade in Ukrainian agricultural products. In general, in recent years, Ukraine's agricultural exports have reached pre-war rates of development, and active structural changes contribute to the growth of the importance of agricultural products in the economic development of Ukraine and the establishment of stable and effective international trade relations.

Keywords: agricultural products, exports, export orientation, export structure, geographical structure of exports.

Постановка проблеми. Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році, відбулись значні трансформації у внутрішньому і зовнішньому політико-економічному кліматі, підприємства стикнулись із значними

загрозами і ризиками у своїй діяльності. Окремі виробництва були знищені фізично, інші зазнали значних збитків, багато із підприємств значно зменшили результативність своєї діяльності. Водночас, вказані зміни

негативно вплинули на розвиток експорту: зменшились об'єми експортованої продукції, змінилися логістичні шляхи, погіршились торгові зв'язки з окремими країнами, здорожчала логістика та інше.

Сільське господарство – один із ключових секторів економіки України, який формує значну частину експортного потенціалу країни. Відтак, зміна тенденцій експорту сільськогосподарської продукції може значно вплинути на формування експортного потенціалу України загалом. Тому доцільно визначити місце сільськогосподарської продукції у товарному експорті країни і проаналізувати структурні зміни, які відбулись за останні роки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Експорт сільськогосподарської продукції – одна із найбільш актуальних тем в сучасних умовах, оскільки сільське господарство залишається найбільш активним експортоорієнтованим виробництвом України (наперекір складним економічним умовам). До прикладу, окремі праці науковців присвячені аналізу сучасного стану експорту сільськогосподарської продукції, зокрема, Созанського Л. [1], Перегуди Ю. [2], Тимкована В. [3]. Зростання ефективності експорту агропродукції досліджував Гаврилюк О. М. [4]. Актуальними стали праці Вовка М., Вороблевського В., які присвячені підтримці експортного потенціалу в умовах війни [5]. Вказані дослідження розкривають загальні тенденції щодо розвитку експортного потенціалу агропродукції України в сучасних умовах і перспективи подальшого розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю постійного моніторингу розвитку експортного потенціалу в Україні в сучасних нестабільних політико-економічних умовах. Зважаючи на те, що сільське господарство стало одним із ключових експортоорієнтованих секторів економіки, то виявлення проблемних питань і перспективних напрямів експорту сільськогосподарської продукції може сприяти економічному зростанню країни.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сучасних тенденцій експорту сільськогосподарської продукції України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українське сільське господарство на сьогодні залишається експортоорієнтованим сектором економіки. Незважаючи на

значні труднощі, з якими стикнулись сільгоспвиробники на початку повномасштабної війни (логістичні проблеми, фізична загроза, нестача енергоресурсів та інше), сільськогосподарське виробництво залишається ключовим у розвитку економіки нашої країни. Зокрема, експорт сільськогосподарської продукції по окремих позиціях не тільки вийшов на рівень 2021 року, а й зріс (табл. 1).

Найбільший приріст експорту за 2024 рік у порівнянні з 2021 роком спостерігався по таких позиціях: рослинні матеріали для виготовлення – 80,37%, насіння і плоди олійних рослин – 39,36%, молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед – 29,29%, кава чай – 25,43% і м'ясо та їстівні субпродукти – 24,51%. Експорт інших видів сільськогосподарської продукції знизився.

Загалом, можна говорити про відновлення експортного потенціалу сільського господарства після важкого 2022 року, коли експорт практично всіх видів сільськогосподарських продуктів значно знизився. Доцільно зазначити, що цьому сприяла гнучкість управлінської політики експортерів і їх швидка адаптованість до умов ринку. Проте, збільшити темпи приросту експорту вдалось не усім сільгоспвиробникам.

Відтак, можна зазначити, які зміни у структурі товарного експорту відбулись і як змінилась частка сільськогосподарської продукції у ньому (табл. 2). Відтак, найбільшим був приріст частки насіння та плодів олійних рослин – у 2024 році в порівнянні з 2021 роком на 4,55 в.п., зернових культур – на 4,43 в.п., жирів та олії тваринного або рослинного походження – на 3,46 в.п., м'яса та їстівних субпродуктів – на 1,28 в.п.

Відтак, зростання частки продуктів у товарній структурі експорту відбулось, як наслідок зростання обсягів їх експорту, так і як наслідок заміщення частки інших товарів у структурі.

Розглянувши детальніше товарну структуру експорту, можемо зробити висновок, що найбільшу частку займали всього сім агропродуктів – це кукурудза; олії соняшникова, сафлорова або бавовняна; пшениця; насіння свиріпи або ріпаку; соєві боби; м'ясо та їстівні субпродукти птиці і ячмінь. Разом обсяг експорту вказаних продуктів становив 31,77% товарного експорту у 2021 році, 44,67% - у 2024 році (табл.3). Найбільшу частку у 2024 році займали – кукурудза (12,15%), олія соняшникова, сафлорова або бавовняна (12,27%), пшениця (8,95%).

Таблиця 1

Темп приросту експорту сільськогосподарської продукції

Код і назва товарів згідно з УКТ ЗЕД	Темп приросту, %			
	2022/2021	2023/2022	2024/2023	2024/2021
Всього експорт	-35,16	-18,02	15,34	-38,69
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	9,41	-7,38	20,56	22,18
01 живі тварини	-5,01	-21,21	24,66	-6,70
02 м'ясо та їстівні субпродукти	9,25	-3,41	17,99	24,51
03 риба і ракоподібні	-25,94	-43,84	96,81	-18,14
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	19,45	-10,74	21,26	29,29
05 інші продукти тваринного походження	-35,93	-11,95	26,33	-28,74
II. Продукти рослинного походження	-13,29	-13,03	15,46	-12,94
06 живі дерева та інші рослини	-39,05	-19,98	-5,98	-54,15
07 овочі	-47,78	10,58	42,83	-17,52
08 їстівні плоди та горіхи	-15,00	-17,98	40,81	-1,83
09 кава, чай	-30,99	2,40	77,48	25,43
10 зернові культури	-26,21	-8,80	13,38	-23,70
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	-6,00	12,91	-15,08	-9,86
12 насіння і плоди олійних рослин	54,31	-24,97	20,37	39,36
13 шелак природний	-34,03	-8,10	-23,33	-53,52
14 рослинні матеріали для виготовлення	83,17	35,91	-27,55	80,37
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	-15,47	-5,03	1,90	-18,20

Джерело: розраховано автором на основі [6]

Поряд із цим доцільно зазначити, що серед вказаних продуктів можна виділити такі, темпи приросту експорту яких знизились у 2024 році у порівнянні із 2021 роком: ячменю – на 56,30%, пшениці – на 26,37%, кукурудзи – на 13,92%. Такі тенденції пов'язані із проблемами у роботі портів. Попри часткову нормалізацію роботи морських портів України [8] (2023 році Україна експортувала морем 54,8 млн т продукції, а у 2024 році – 87,2 млн т.), ця проблема залишається актуальною, оскільки триває війна, яка супроводжується постійною загрозою фізичних руйнувань портів і грузу. Водночас знизились темпи приросту експорту олії соняшникової, сафлорової або бавовни – на 19,82%. Проте частка цих продуктів у товарній структурі експорту зросла. Відтак, можемо говорити про те, що поряд із зниженням обсягів експорту зернових, їх частка у товарній структурі залишається високою.

Натомість, експорт м'яса та їстівних субпродукти птиці зріс на 34,38% за 2024/2021 роки,

а також, зросла частка цих продуктів у товарній структурі експорту за вказаний період – на 1,26 в.п. Схожі тенденції були характерними для експорту соєвих бобів (темп приросту – 121,66%, частка у структурі експорту зросла на 2,33 в.п.) і насіння свиріпи і ріпаку (темп приросту – 9,41%, частка у структурі експорту зросла на 1,95%). Отже ці продукти можна вважати перспективними у подальшому розвитку експортного потенціалу.

Окрім того, можемо зазначити, що відбулись зміни у географії експорту зернової продукції сільського господарства (табл. 4).

Отже, у 2024 році лідерами серед імпортерів Української сільськогосподарської продукції стали Іспанія, Нідерланди і Туреччина. У порівнянні з 2021 роком відбулись значні зміни у географії експорту (як бачимо на рис.3), що пов'язане в основному із ускладненням логістики. Проте, доцільно зазначити, що такі зміни характеризують і зміну у міжнародних торговельних відносинах України.

Таблиця 2

Частка сільськогосподарської продукції у товарному експорті України

Код і найменування позиції товару за УКТЗЕД	Структура, %				Відхилення, в.п.
	2021	2022	2023	2024	2024-2021
Всього експорт	100,00	100,00	100,00	100,00	-
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	1,98	3,33	3,77	3,94	1,96
01 живі тварини	0,06	0,09	0,08	0,09	0,03
02 м'ясо та їстівні субпродукти	1,24	2,09	2,47	2,52	1,28
03 риба і ракоподібні	0,08	0,10	0,07	0,11	0,03
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	0,56	1,02	1,12	1,17	0,62
05 інші продукти тваринного походження	0,03	0,03	0,04	0,04	0,01
II. Продукти рослинного походження	22,83	30,53	32,38	32,41	9,59
06 живі дерева та інші рослини	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00
07 овочі	0,29	0,23	0,31	0,39	0,10
08 їстівні плоди та горіхи	0,54	0,71	0,71	0,87	0,33
09 кава, чай	0,02	0,02	0,03	0,05	0,02
10 зернові культури	18,13	20,64	22,96	22,57	4,43
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	0,22	0,32	0,43	0,32	0,10
12 насіння і плоди олійних рослин	3,58	8,51	7,79	8,13	4,55
13 шелак природний	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
14 рослинні матеріали для виготовлення	0,03	0,08	0,13	0,08	0,05
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	10,34	13,48	15,61	13,79	3,46
Разом розділ I+II+III	35,15	47,34	51,76	50,14	14,99

Джерело: розраховано автором за даними [6]

Таблиця 3

Експорт сільськогосподарської продукції: аналіз домінуючих позицій

Код і найменування позиції товару за УКТЗЕД		Темп приросту	Частка у структурі, %		
		2024/2021	2021	2024	2024-2021
207	М'ясо та їстівні субпродукти птиці	34,38	1,05	2,31	1,26
1001	Пшениця	-26,37	7,45	8,95	1,50
1003	Ячмінь	-56,30	1,87	1,34	-0,53
1005	Кукурудза	-13,92	8,65	12,15	3,50
1201	Соеві боби	121,66	0,89	3,22	2,33
1205	Насіння свиріпи або ріпаку	9,41	2,48	4,43	1,95
1512	Олії соняшникова, сафлорова або бавовняна	-19,82	9,38	12,27	2,89
Разом		-13,86	31,77	44,67	12,90

Джерело: розраховано автором за даними [7]

Таблиця 4

Географічна структура експорту окремих видів сільськогосподарської продукції

Код і найменування товарної позиції за УКТЗЕД	2021		2024	
207. М'ясо та їстівні субпродукти птиці	SAU	26.52%	NLD	23,16%
	NLD	19.04%	SAU	16,13%
	SVK	5.59%	SVK	8,46%
	Інше	48.86%	Інше	52,25%
1001. Пшениця	EGY	16.91%	ESP	26,23%
	IDN	14.42%	IDN	12,75%
	TUR	8.80%	EGY	9,63%
	Інше	59.87%	Інше	51,39%
1003. Ячмінь	CHN	53.16%	CHN	37,98%
	TUR	16.07%	ESP	11,04%
	SAU	6.24%	LBY	9,12%
	Інше	24.53%	Інше	41,86%
1005. Кукурудза	CHN	31.79%	ESP	17,24%
	ESP	9.89%	TUR	11,90%
	NLD	9.14%	CHN	10,88%
	Інше	49.18%	Інше	59,98%
1201. Соєві боби	TUR	28.03%	EGY	23,40%
	BLR	18.94%	TUR	18,37%
	NLD	14.21%	NLD	12,81%
	Інше	38.82%	Інше	45,42%
1205. Насіння свиріпи або ріпаку	DEU	31.66%	DEU	36,07%
	BEL	13.24%	BEL	25,61%
	PAK	11.67%	NLD	12,69%
	Інше	43.43%	Інше	25,63%
1512. Олії соняшникова, сафлорова або бавовняна	IND	29.83%	IND	13,88%
	CHN	14.36%	ESP	11,46%
	NLD	10.49%	ROU	9,22%
	Інше	45.32%	Інше	65,44%

Джерело: розраховано автором за даними даними [7]

Висновки. Аналіз структури і динаміки експорту сільськогосподарської продукції України підкреслює її вагомість у розвитку експортного потенціалу країни. А також, вказує на те, що незважаючи на негативні політико-економічні фактори, відбувається відновлення сільськогосподарського виробництва і поступова адаптація агробізнесу до сучасних умов. Зокрема, можемо зазначити такі позитивні моменти, як поступове зростання темпів експорту зернових (хоча

ще рано говорити про повне відновлення позицій Українського зерна на міжнародному ринку.

На основі вище зазначеного, можемо зробити також висновки, про позитивні зміни у географічній структурі експорту, які відповідають змінам у світовій торгівлі, адаптовані до логістичних проблем в Україні, а також, сприяють подальшому розвитку міжнародної торгівлі українською сільськогосподарською продукцією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Созанський Л. Й. Статистична оцінка агропромислового експорту України в умовах російсько-української війни. *Статистика України*. 2025. № 1 08(1). С. 37–49. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.1\(108\)2025.01.04](https://doi.org/10.31767/su.1(108)2025.01.04)
2. Перегуда Ю. Експорт та імпорт аграрної продукції в умовах глобального регулювання та міжнародної торгівлі. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-92>
3. Тимкован В. Вплив військових дій на рівень експорту сільськогосподарської продукції в Україні. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, (August 11, 2023; Amsterdam, Netherlands), pp. 10–12. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1131>
4. Гаврилюк О. М. Інструменти ефективізації виробництва та експорту аграрної продукції. *Підприємство і торгівля*. 2024. № 42, 2024. С. 12–18. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-42-02>
5. Вовк М., Вороблевський В. Підтримка експортного потенціалу аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Український економічний часопис*. 2024. № 5. С. 35–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-6>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Державна митна служба України. Статистика та реєстри. URL: <https://customs.gov.ua/en/statistika-ta-reiestri>
8. Україна в 2024 році експортувала агропродукції на \$24,5 млрд, що є другим результатом після рекорду 2021-го. *Журнал Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-u-2024-rotsi-eksportovala-agroproduksii-na-245-mlrd-shcho-e-drugim-rezultatom-pislya-rekordu-2021-go-03012025-26034>

REFERENCES:

1. Sozansky, L. Y. (2025). Statystychna otsinka ahropromyslovoho eksportu Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrain-skoj viiny [Statistical Assessment of Ukraine's Agricultural Exports in the Conditions of the Russian-Ukrainian War]. *Statistics of Ukraine*, 108(1), 37–49. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.1\(108\)2025.01.04](https://doi.org/10.31767/su.1(108)2025.01.04)
2. Perehuda, Y. (2023). Eksport ta import aharnoi produktsii v umovakh hlobalnoho rehuliuвання ta mizhnar-odnoi torhivli [Exports and imports of agricultural products in the context of global regulation and international trade]. *Economy and Society*, (54). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-92>
3. Tymkovan, V. (2023). Vplyv viys'kovykh diy na riven' eksportu sil's'kohospodars'koyi produktsiyi v ukra-yni [The impact of military actions on the level of agricultural exports in Ukraine]. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, (August 11, 2023; Amsterdam, Netherlands), 10–12. Available at: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1131>
4. Havrylyuk, O. M. (2024). Instrumenty efektyvizatsii vyrobnytstva ta eksportu aharnoi produktsii [Instrumenty efektyvizatsiyi vyrobnytstva ta eksportu aharnoyi produktsiyi]. *Pidpryemnytstvo i torhivlya*, (42), 12–18. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-42-02>
5. Vovk, M., & Voroblevskyy, V. (2024). Pidtrymka eksportnoho potentsialu aharnoho sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Support for the export potential of the agricultural sector of Ukraine in the conditions of war]. *Ukrayins'ky ekonomichnyy chasopys*, (5), 35–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-5-6>
6. Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy. Statystyka ta reyestry [Statistics and Registers]. Available at: <https://customs.gov.ua/en/statistika-ta-reiestri>
8. Ukrayina v 2024 rotsi eksportovala ahroproduksiyi na \$24,5 mlrd, shcho ye druhym rezul'tatom pislya rekordu 2021-ho [Ukraine exported agricultural products worth \$24.5 billion in 2024, which is the second result after the record of 2021]. *Zhurnal Forbes Ukraine*. Available at: <https://forbes.ua/news/ukraina-u-2024-rotsi-eksportovala-agroproduksii-na-245-mlrd-shcho-e-drugim-rezultatom-pislya-rekordu-2021-go-03012025-26034>